

A BRIEF FORAY INTO THE CULTURE AND HISTORY OF THE ANCIENT GREECE

Ionuț HENS

PhD Student, „Babeș – Bolyai” University of Cluj-Napoca

Abstract: The period of ancient culture brings with it many advances and many landmarks, from which the generations that will shape the plan and the framework of the future world will be able to relate, but also to deepen the current stage of the fields in which they made up their daily landscape. part. Certainly, the Greek world in the Hellenistic period also falls into this category. If we have mentioned this special world of the ancient period, we must outline and appeal to the outstanding personality of King Alexander the Great. The history of ancient Greece is an extremely important landmark for identifying resources that can define some basic notions of state administrative organization. Keeping the same line of the previous idea, I agree with some historians who consider that in this area of ancient Greece the important formulas of organizing a community from a political point of view have been consolidated. Basically, it was the starting point of some rules of law regarding private property and legal freedom.

Keywords: Ancient Greece, Hellenistic period, King Alexander The Great, freedom, community

Partea I: Întâlnirea Orientului cu Occidentul prin intermediul personalității lui Alexandru cel Mare

Perioada culturii antice aduce cu sine multe progrese și multe puncte de reper, de la care, generațiile ce vor contura planul și cadrul lumii viitoare vor putea să se raporteze, dar și să aprofundeze stadiul curent al domeniilor în care își alcătuiau peisajul zilnic pentru fiecare în parte. Cu siguranță, în această categorie se înscrie și lumea greacă în perioada elenistică. Dacă am amintit de această lume aparte a perioadei antice, trebuie să conturăm și să apelăm la personalitatea marcantă a regelui Alexandru cel Mare. Putem observa și indica și apelativul pe care, această personalitate îl primește, și nu într-un mod gratuit, părerilor istoricilor fiind de partea asocierii acestui apelativ alături de numele acestuia. Putem afirma că, la acest aspect au contribuit și cuceririle, dar și întinderile teritoriale pe care le-a garantat noului imperiu.

În continuare, vom apela la câteva date istorice pentru a contura și creiona imaginea personalității acestui mare conducător al perioadei antice. De ce este important ca într-un scurt cadru rezumativ să surprindem și să descriem personalitatea regelui Alexandru cel Mare?

Încercăm să oferim un răspuns preliminar, înainte de a oferi datele cele mai importante, deoarece acestea pot constitui premisa de la care putem observa și analiza dintr-o anumită perspectivă personalitatea acestui mare conducător.

Această personalitate marcantă mai este cunoscut și sub denumirea de Alexandru al III-lea al Macedoniei. Se naște la data de 20 iulie 356 ca fiu a lui Filip al II-lea și al Olimpiei. Trebuie amintit faptul că acesta provine dintr-o familie obișnuită sau familiarizată cu tehnica luptei și a războiului, ceea ce îi marchează încă din primele clipe

ale înțelegerii acestei „îndeletniciri” pasiunea pentru o cunoaștere cât mai aprofundată și reală a acestei preocupări familiale. Pe lângă această „atracție copilărească”, Alexandru mai era atras de călărit, dar și de a cânta la diverse instrumente muzicale. Un episod important și semnificativ pe care îl remarcă istoricii, se consumă la vârsta de numai 10 ani pe care îi avea copilul Alexandru, când un negustor aduce la curtea tatălui său, Filip al II-lea, un cal care era extrem de greu de îmblânzit, neputând să o facă nimeni până în acel moment, fiind o adevărată provocare pentru contemporanii săi. Curajos, Alexandru, remarcă o slăbiciune a animalului, și anume, teama de propria umbră, și reușește prin această metodă să îl îmblânzească. Acesta va deveni calul cu care regele Alexandru de mai târziu va ajunge până la porțile îndepărtatului ținut al Indiei. Din acest exemplu, poate fi observat faptul că încă de la această vârstă, Alexandru, era înzestrat cu calități de mare conducător.

Tatăl său, Filip al II-lea, observând capacitățile intelectuale cu care era înzestrat copilul său, hotărăște să îi găsească un tutore, care să îi contureze și creioneze un viitor strălucit acestei valori ce se întrezărea. Îl găsește tocmai în personalitatea marelui filosof, Aristotel... De la acesta, printre altele, învață medicina, filosofia, religia, logica și arta. Toată această cultivare a personalității lui Alexandru în preajma marelui filosof antic, Aristotel, durează aproximativ 3 ani.

Ajuins la vârsta de 16 ani, în lipsa tatălui său, plecat în diverse campanii militare, departe de casă, Alexandru începe să preia în serios rolul de conducător. Nu a durat mult, doar 4 ani, când la vârsta de 20 ani, Alexandru devine oficial conducătorul Macedoniei, după moartea tatălui său, asasinat de căpetenia propriei gărzi, Pausanias. Acest nefericit eveniment nu rămâne fără ecouri în vecinătatea acestui teritoriu condus de Filip al II-lea, ci creează o oarecare tensiune. Putem afirma fără să greșim faptul că acesta era cadrul extern debutului acestui conducător sau al momentului preluării depline a funcției. Cadrul intern este marcat de luptele ce se dau pentru câștigarea „contracandidaților” la preluarea tronului. Alexandru își pornește campania spre sudul Macedoniei, în partea de nord a Greciei, unde lovește puternic în armatele răsculate împotriva Macedoniei. Primele comunități care se supun și îl recunosc ca rege sunt Atenienii și Thesalienii, consolidându-și prin aceste acțiuni granițele statale.

Prinzând încredere și curaj, Alexandru pornește într-o campanie de expansiune dorind să își îndeplinească visul prin conturarea unui nou imperiu după cum îl preconizase acesta. Aceasta campanie a durat circa 10 ani, fără ca, Alexandru să se mai întoarcă vreodată pe teritoriul său natal. Armata sa cuprindea 30 000 de soldați și 6 000 de călăreți. O nouă țintă a sa a constituit Persia și eliberarea cetăților grecești de pe coasta Asiei. O încununare și certificare a geniului său militar este constituit de lupta pe care o duce cu regele Darius al II-lea, supranumit și „Rege al Regilor”, pe care care îl învinge, cu toate că regele Darius al II-lea avea un efectiv militar mult mai numeros.

Toate aceste victorii reportate de către regele Alexandru cel Mare îl obligă într-o oarecare măsură să mărească granițele acestui imperiu, care se conturează cu o tot mai mare claritate. Cucerește părțile Siriei și Egiptului, orașe întregi căzând în „brațele” acestui măreț conducător. Mai mult decât atât, aceștia îl vedeau ca pe un eliberator care va aduce un plus de prosperitate și un nivel mai ridicat al traiului în acele locuri.

Mulți istorici consideră că un punct foarte important a fost momentul când, după o luptă grea, în care a fost întâmpinat cu o puternică, a cucerit ținutul Gazei. Aici, Alexandru răspândește tradițiile și cultura elenă pe care o cunoștea atât de bine și întemeiază în vestul Nilului importantul oraș Alexandria, care devine și capitala Egiptului. Reface monumentele existente aici și primește titlul de „fiu al lui Ra” (un titlu purtat doar de faraoni) din partea preoților egipteni, fiind ridicat chiar la rang de zeu de către poporul egiptean.

Se întoarce spre Imperiul Persan, pentru a lupta din nou cu regele Darius, având dorința de a pătrunde până în inima acestui Imperiu. Reușește încă o dată să îl pună pe fugă pe regele Darius și să pună mâna pe toate bogățiile ce se întâlneau în acest teritoriu. Cu această campanie este proclamat rege al Asiei. Ajungând în Persia Orientală și cucerind și aceste teritorii, o întâlnește pe prințesa Roxana, fiica lui Oxyartes, căsătorindu-se cu aceasta.

Având în minte un alt teritoriu spre care dorește să se îndrepte, Arabia, Alexandru se îmbolnăvește (se presupune că era vorba de malarie) și moare în data de 10 iunie 323 î. Hr., la vârsta de numai 32 de ani, lăsând ca moștenire un vast imperiu. Pe patul de moarte, soarta tronului o lasă „celui mai demn”, fără să facă referire la un nume. Profitând de această incertitudine, generalii săi aveau să se lupte pentru moștenirea lăsată și să o împartă. Astfel, de aici a pornit un declin al visului celebrului rege, acela de a dezvolta Grecia și de a distruge Persia, din cauza generalilor, care îmbătați de putere au risipit într-o oarecare măsură stilul și genialitatea acestui mare conducător. Dar, totuși, au rămas în urmă, orașele impunătoare din nordul Greciei până la munții Himalaya, ce le-au conferit respectivelor țări un grad ridicat de prosperitate și dezvoltare.

Ce putem observa din această descriere și care ar fi concluziile de la care am putea porni spre o scurtă analiză a Imperiului creat de regele Alexandru cel Mare?

Încă de la început, putem afirma că acest imperiu a purtat marca și amprenta acestui prestigios conducător, care a știut foarte bine să își scoată în evidență avantajele în luptele cu adversarii. Putem observa, totodată, că Alexandru cel Mare nu a fost un conducător care a avut în gând doar distrugerea adversarilor, ci, acolo unde a cucerit, a imprimat propriul stil, aducând propria cultură, creând o simbioză cu tradiția aferentă ținuturilor pe care le cucerea. Era un conducător, în mare parte, iubit și apreciat, chiar și de adversari, care de multe vedeau în acesta un eliberator, o persoană așteptată cu mult timp înainte. Acest aspect arată faptul că Alexandru cel Mare a știut să se folosească de educația și cultura pe care a primit-o de la celbrul filosof Aristotel, gestionând cu claritate și fermitate fiecare pas al vieții sale.

Ca un aspect negativ pe care am putea să-l punctăm, ar fi cel legat de viitorul succesor care i-a urmat sau de gestionarea întregii cariere pe care acesta a purtat-o de-a lungul timpului. Aici, dorim să facem referire la faptul că, după moartea sa, imperiul a căzut într-un oarecare haos din punct de vedere al conducerii imperiului. Când, generalii acestuia nu au știut să gestioneze imensul câștig și imperiul pe care l-au moștenit de la regele Alexandru cel Mare.

O explicație ar consta în faptul că, Alexandru cel Mare, fiind încă la o vârstă tânără nu s-a gândit că viața sa se va încheia atât de repede și că este nevoie să ofere o „educație” aparte unuia dintre generalii săi.

În continuare vom încerca să realizăm o introspecție în interiorul acestei lumi create de regele Alexandru cel Mare, pentru punctele de întâlnire care au marcat apropierea culturii orientale cu cea occidentală, prin expansiunea militară pe care a întreprins-o acest conducător al noului imperiu creat.

Cu siguranță, nu vom atinge toate sectoarele vieții sociale din acest imperiu, ci ne vom opri la structura socio-economică a statelor elenistice formate. Considerăm că este foarte important acest aspect de subliniat și analizat, deoarece constituie una dintre sursele principale de existență a unui imperiu și, mai cu seamă, a unui imperiu atât de vast din punct de vedere teritorial, creat de regele Alexandru cel Mare.

Care a fost apartenența ce a apărut dintre întrepătrunderea celor două lumi reflectată și conturată de viziunea acestui conducător?

Pornind de la părerea majorității istoricilor, considerăm că statele cele mai importante care s-au constituit în urma creării acestui mare imperiu au fost: *Egiptul lagid* și *Siria seleucidă*.

Printre ce s-au remarcat acestea și care a fost punctul lor de întâlnire și asemănare, dar și de diferențiere?

Este o întrebare la care vom răspunde printr-o scurtă analiză comparativă a celor lumi contopite în interiorul imperiului gândit și alcătuit de Alexandru cel Mare. La o primă vedere, bazându-ne pe părerile generale a istoricilor, putem afirma că între cele două regate exista o diferențiere evidentă de administrare și conducere.

Statul seleucid, evoluează de-a lungul timpului sub aspectul unei structuri eterogene, formate din evoluția ce a integrat zone cu aspecte ethno-culturale diferențiate, care găseau și identificau cu greu un numitor comun în sectoarele structurilor socio-economice.

De cealaltă parte, *Egiptul lagid*, se caracterizează prin moștenirea unor forme vechi de guvernare și administrare, provenite și adoptate din zona persană. Un aspect pozitiv pe care îl întâlnim aici, este reprezentat de uniformitatea formelor de conducere și administrare pe întregul cuprins a teritoriului. Acest aspect îi conferă longevitate și prosperitate.

Ca o generalitate, putem afirma faptul că lumea elenistică cunoaște câteva aspecte noi pe care epoca clasică nu le experimentase până în acel moment. Un exemplu concludent poate constata în prezentarea proprietății pământului, un aspect determinant pentru cunoașterea și valorizarea unei societăți antice.

Care este noutatea pe care o propune lumea elenistică în această direcție a proprietății pământului față de epoca clasică?

Apare o nouă formă de gestionare a proprietății pământului – *proprietatea statului, proprietatea regelui* – fiind asigurată de „dreptul de cucerire cu lancea”, specifică perioadei lui Alexandru.

Atunci când ne raportăm la această categorie, având în vedere cele două teritorii de care ne-am ocupat până acum (*statul seleucid și Egiptul lagid*), putem afirma faptul

că, și în acest sector se observă o claritate mult mai evidentă la partea egipteană, formele de organizare egiptene fiind cu mult mai coerente și precise decât cele siriene, unde abundă o varietate de tipuri ale proprietății funciare.

Prin urmare, Egiptul lagid, este un caz tipic de centralizare a întregului teritoriu în jurul administrației regale. Basileul, în calitatea sa de stăpân al întregului pământ, manifestă controlul asupra tuturor activităților agricole, fiind lucrat de grupurile de țărani colectiv-dependenți. Administrația statală supraveghează sistemele de irigații, stabilește datele lucrărilor agricole și se ocupă cu strângerea și distribuția recoltei obținute. Se poate observa un progres tehnologic semnificativ pentru mediul agrar prin introducerea: plugului cu brazdă de fier, a unei mașini de treierat, a morii de apă, a preseii de vin și ulei și a altor unelte semnificative pentru progresul agriculturii.

Dar, la un moment dat, se produce o modificare pe care o face regele de a unele teritorii în schimbul unor obligații, atât unor persoane, în mod individual, cât și unor grupuri, numite și „pământuri dăruite”. Dar, această situație se îndreaptă de la dreptul de posesie spre dreptul de proprietate. Sunt amintiți așa numiții intermediari, care se ocupau cu administrarea acestora. Există și unele terenuri care erau oferite militarilor în schimbul serviciilor lor sau altor categorii sociale care prestau anumite servicii pentru stat.

Prin urmare, ca o concluzie a acestei categorii, putem observa o evoluție în gestionarea principalului factor de avere, care era reprezentat de pământul deținut. Cu siguranță această modificare a survenit și din cauza influențelor venite din interiorul noului imperiu, a noii lumi elenistice.

În continuare, ne vom raporta la următoarea formă de administrare a acestui bun, care venea și reprezenta partea seleucidă. Seleucizii au preluat tradiția persană a unei administrații diferențiate și tolerante datorită integrării unor arii culturale diferite ca organizare. Un lucru care trebuie punctat de la început este cel al moștenirii de la Alexandru a întregului pământ de către regi în numele „dreptului de cucerire cu lancea”.

Dar, apare un aspect diferit, cel al plății unui tribut (phoros), de fiecare unitate de organizare în parte. Statul nu se amestecă în supravegherea producției la fel ca în Egipt. Există și aici pământuri regale lucrate de așa numiții „oameni ai regelui”.

Prin urmare, putem afirma că această parte a imperiului și-a păstrat apartenența și în direcția gestionării și administrării bunului feudal, aplicând o abordare mai flexibilă decât în cazul zonei egiptene.

În concluzia din prima parte a acestui studiu, putem observa că, în urma analizei minimale realizate, se poate observa limpede importanța acestui imperiu pentru această perioadă istorică, dar și rolul determinant pe care l-a avut, regele Alexandru cel Mare, pentru istoria acestei omeniri. Cu siguranță, a fost greu să închege o formă unitară de organizare și administrare, dar a reușit să își pună amprenta decisiv asupra perspectivelor ce așteptau la orizontul istoriei.

Partea a II-a: Istoria Greciei Antice: instituții ale polisului grec: Sparta și Atena

Istoria Greciei Antice reprezintă un reper extrem de important pentru identificarea unor resurse care pot să definească câteva noțiuni elementare de

organizare administrativă statală. Păstrând aceeași linie a ideii anterioare sunt în asentimentul unor istorici care consideră că în acest areal al Greciei antice s-au consolidat formulele importante a organizării unei comunități din punct de vedere politic. Practic, a fost punctul de plecare al unor reguli de drept referitoare la proprietatea privată și libertatea juridică.

Dar, pentru a păși spre reprezentatele Greciei Antice, din perioada clasică, din punct de vedere al organizării instituționale: Sparta și Atena, doresc să exprim în câteva cuvinte ceea ce reprezenta Grecia Antică în perioada respectivă. Atunci când ne referim la această temă trebuie să afirmăm că această formă de organizare îngloba o multitudine de state autonome dispersate într-un spațiu geografic foarte vast și diversificat din punct de vedere al reliefului.¹

De ce este importantă această nuanțare? Considerăm că prin această descriere putem pătrunde foarte ușor în specificul acelor timpuri, oferindun-ne o reprezentare vizuală a acestor forme de conviețuire a populațiilor din perioada istorică amintită.

Dacă facem referire la Grecia Antică din punct de vedere cultural, putem afirma că aceste zone au fost un mijloc de transfer al civilizației între lumea ce aparținea Orientului Apropiat și populația cuprinsă în spațiul sud-est european. Aceste aspecte pot fi confirmate de specificul cultural creat în aceste spații, dar și de structura antropologică a primilor locuitori din aceste spații.

Pentru a ne aproia de subiectul pe care dorim să îl redăm în această lucrare, trebuie să amintim și de poziționarea așezărilor omenești, ca locație, care erau specifice acestor timpuri și acestor locuri, având o orientare spre mare, indiferent că este vorba de partea insulară sau de partea continentală. Motivul pentru care acestea erau poziționate în felul acesta este legat de accentuarea comerțului și importanța porturilor ce puteau fi poziționate în acest spațiu, conferind o prosperitate economică, socială și culturală remarcabilă. În jurul acestor porturi s-au dezvoltat centre politice, educaționale și culturale însemnate și consacrate de-a lungul istoriei.²

Polisurile grecești din perioada Antică au reprezentat o particularitate ce a definit în mare măsură specificitatea acestor timpuri și a acestor zone. Reprezintă una dintre realitățile socio-politice ale perioadei Greciei Antice. Nu peste tot s-au manifesta acestea, ci, în unele teritorii au fost conservate structurile arhaice de organizare și administrare. Totodată, mai trebuie amintit faptul că nici acele teritorii care au apelat la modul de organizare pe bazat pe modelul unui polis, nu s-au prezentat într-o formă uniformă, existând deosebiri remarcabile, exemplele cele mai concludente fiind Sparta și Atena, pe care le vom analiza în cuprinsul acestei lucrări.³

Despre polisuri, unul dintre istoricii români contemporani afirmă că, acestea cuprindeau un centru religios, *acropole* și un centru economic, *agora*, care reprezenta un loc al comerțului adunărilor publice. Această formă de organizare a dat naștere, ulterior,

¹ În acest caz, am apelat la această parte introductivă, deoarece am considerat că este oportun să oferim o prezentare generală a ceea ce reprezenta Grecia Antică în perioada clasică, de care ne vom ocupa în cadrul acestui studiu. Ca primă sursă de informare: BĂRZU Ligia, *Istoria Greciei antice*, Editura Fundației România de mâine, București, 2003, p. 7.

² *Ibidem*, p. 9.

³ *Ibidem*, pp. 41-42.

între secolele VII-V î.Hr., unei civilizații care a pus bazele întregii culturi occidentale pe care o înțelegem și trăim până în zilele noastre. O putem considera, cu siguranță, cel mai important tezaur pe care l-am moștenit din această perioadă istorică. Pentru a argumenta această idee, vom exemplifica prin explicarea provenienței unui termen atât de folosit în mediul social al vremii noastre și, totodată, atât de greu de înțeles și de aplicat la vremurile contemporane care nasc atâtea provocări și conturează nenumărate dileme. Termenul la care am făcut referire este: „**democrație**”, care provine de la cuvântul din limba greacă *demos* – **popor** și *kratos* – **putere**, care nu indică doar o formă de organizare politică, ci redă, în aceeași măsură, un mod de gândire și de percepere a realității cotidiene. Cert este faptul că aceste polisuri grecești au fost unice prin structura și, poate, punctul cel mai reprezentativ al acelor timpuri. Dar, istoricii consideră că aveau și aspecte negative, iar unul dintre cele pregnante a fost reprezentat de interesele și rivalitățile care le aduceau adeseori într-o rivalitate nemărginită și conflictuală, cu scopul de a realiza ierarhizări și supremații.⁴

În continuare, vom face trecerea spre cele două puncte reprezentative ale geografiei Greciei Antice: instituțiile polisului grec: Sparta și Atena. Metoda de lucru va consta în prezentarea sintetizată a fiecărui mod de organizare instituțional amintit și într-o scurtă analiză comparativă a acestor două forme de conducere în Grecia Antică.

Sparta. În general, istoricii consideră că Sparta reprezintă o cetate arhaică. Instituțiile acestei cetăți se conturează în contextul unor perioade tensionate pentru acești locuitori ai cetății, fiind vorba de războaiele mesiene, caracterizată printr-o stare de haos organizațional. Forma de conducere și organizare era caracterizată prin termenul *eunomia* – **egalitatea**. Ce reprezenta acest lucru? Era redat de faptul că era o formulă specifică și originală acestei cetăți de conducere. Locuitorii cetății Sparta se aflau într-un continuu război, dar nu cu un adversar extern, ci cu unul intern, așa numiții *hiloți*⁵.

Cetatea Sparta a fost întemeiată de doriene în regiunea Laconia, din Pelopones. A fost organizată ca stat militar, având cea mai importantă armată între polisurile grecești.

Spartiații aveau ca îndeletniciri principale războiul și decizia politică, de muncă fizică a pământului ocupându-se în mare măsură categoria amintită mai sus – hiloții. O altă categorie socio-juridică din această cetate era cea a *perieților*⁶.

⁴ Am făcut referire la istoricul Horia Dumitru Oprea, regăsind o idee interesantă și sintetizatoare despre importanța și modul de organizare la aceste polisuri grecești. Poate nu reprezintă cea mai autoritară personalitate în domeniu, dar această idee o consider sugestivă pentru studiul de față. Informația a fost preluată de pe următorul site: <https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/02/14/polisul-grec/>, accesat la data de 18.12.2020.

⁵ Locuitorii ai ținuturilor din zona Laconiei și Meseniei, populație aservită spartanilor. Aceste persoane nu aveau niciun fel de drepturi cetățenești, avem o situație socială intermediară, între omul liber și sclav., aparținând statului, putând fi oferiți proprietarilor de pământ pentru activitatea agricolă, dar nu puteau fi vânduți ca sclavii. În vederea identificării acestei populații și a rolului jucat de aceștia, am folosit următoarele surse: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Ilo%C8%9Bi>, accesat la data de 18.12.2017, <https://brainly.ro/tema/416445>, accesat la data de 18.12.2020, <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/sclavii-din-sparta-populatii-supuse-si-vanate>, accesat la data de 18.12.2020. Am apelat la o sintetizare și redare a informațiilor din cele 3 surse menționate.

⁶ Aceștia erau locuri ai Spartei, făcând parte din cadrul categoriei sociale de oameni liberi, dar lipsiți de drepturi cetățenești. Le era permis să se stabilească în Sparta, dar în afara zidurilor cetății. Totodată, puteau avea în proprietate teren agricol, iar ca activitate în cadrul cetății preacticau meșteșuguri și negustoria. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Perieci>, <https://brainly.ro/tema/416445>,

Trecând în aria organizațională a acestei cetăți, putem afirma că printre particularitățile conferite de această cetate în istorie, se evidențiază și faptul că nu era alcătuită dintr-un nucleu urban, cetățenii și ceilalți locuitori ai cetății se aflau poziționați în mai multe așezări având un caracter rural. Principiul de bază al organizării cetății era redat de conceptul de egalitate a cetățenilor, conferit de egalitatea loturilor de pământ pe care le aveau aceștia, pe egalitatea resurselor pe care le primeau fiecare în parte, dar, în același, și a numărului de hiloți care era oferit fiecărui locuitor al Spartei. Atunci când în interiorul acestor structuri apar inegalități, provocate de avere, cei în cauză deced de la statutul de egali și cu drepturi cetățenești. Asemănător din punct de vedere al deciziei este și cazul celor implicați în războaie refuză să se dedice în totalitate luptei. Poate fi observat o latură conservatoare în organizarea și conducerea acestei cetăți.⁷

Sparta beneficia de autoritatea unui consiliu format din 28 de *gerontes* – bătrâni și din cei doi regi care aveau atribuții, cu preponderență, pe partea religioasă și militară. Colegiul celor cinci *efori*⁸ – avea menirea de a controla activitatea celor doi regi. *Apella* – **adunarea poporului** avea doar o calitate consultativă, fiind convocată doar în momentele dificile ale cetății, făcând parte din această organizație toți egali.⁹

Prin urmare, ca o concluzie a prezentării acestui mod instituțional de conducere și administrare a acestui polis, putem afirma următoarele aspecte: **conducerea superioară sau executivă** aparținea celor 2 regi din familiile aristocratice, sfatului bătrânilor și celor 5 efori care controlau activitatea regilor; **adunarea poporului sau legislativă** aparținea: tuturor cetățenilor cu „drept de cetate”, în număr limitat de 10.000, aplicat printr-un vot prin aclamații, iar **justiția** aparținea sfatului bătrânilor și eforilor.¹⁰

În concluzia acestui segment al lucrării, putem afirma că acest sistem de conducere era unul conservator, care a dorit să mențină o oarecare ierarhie și fidelitate față de principiul după care era organizat și administrat acest polis grec. Se remarcă o organizare non-democratică, care a dus a mai târziu la probleme și la declinul acestui mod de conducere statal.

Cealaltă cetate importantă pe care o vom analiza este Atena și vom încerca să observăm aspectele ce o diferențiază față de cetatea Sparta, analizată mai sus.

Atena era un polis situat în regiunea Attica, numit după zeița înțelepciunii. După un regim tiranic, toți cetățenii au primit drepturi politice egale în secolul al VI-lea î. Hr., fiind instaurată democrația, descrisă la începutul acestei lucrări, atunci când am prezentat importanța polisurilor din perioada Greciei Antice. Dacă e să definim categoriile sociale pe care le regăsim în această cetate, putem aminti următoarele:

- *Demosul* – fiind format din toți cetățenii Atenei; această calitate o avea doar cel născut din ambii părinți cetățeni ai Atenei;

<https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/sclavii-din-sparta-populatii-supuse-si-vanate>, accesate la data de 18.12.2017, oferind materialul ce a generat informația redată mai sus, în câteva idei sintetizate.

⁷ NISTOR Gheorghe-Vlad, *Cultură și civilizație*, 2005, p. 31.

⁸ Nume purtat de fiecare dintre cei cinci magistrați cu largi și importante atribuții în politica internă și externă a statului. A se vedea: <https://dexonline.ro/definitie/efor>, accesat la data de 19.12.2020.

⁹ NISTOR Gheorghe-Vlad, *Cultură și civilizație...*, p. 32.

¹⁰ Zoe PETRE, *Cetatea greacă*, Editura Nemira, București, pp. 110-112.

- *Metecii* – străini stabiliți la Atena. Erau oameni liberi, dar nu dețineau cetățenia;
- *Sclavii*.¹¹

Instituțiile reprezentative ale Atenei erau următoarele:

- *Arhonții* – denumirea care rîi reprezenta pe magistrați, fiind aleși anual prin tragere la sorți;
- *Ecclesia* – denumirea care desemna Adunarea poporului, formată din reprezentanții demosului, care aveau ca atribuții votarea și discutarea legilor;
- *Boulé* – desemna sfatul cetății, formată din 500 de membri.¹²

Conducerea superioară sau legislativă aparținea celor 9 *arhonți* (religie, finanțe, armată, etc.), sfatul bătrânilor și consiliului militar format din cei 10 strategii.

Adunarea poporului se ocupa de partea legislativă a statului, fiind formată din toți cetățenii liberi, născuți ateni, având ca exercitare votul direct.

Justiția cuprindea *Areopagul* (format din foști arhonți) și *Heliaia* – tribunalul poporului, format prin alegeri.¹³

Se poate observa stilul democratic inaugurat și instalat în cetate și modul în care acesta a influențat desfășurarea și viețuirea oamenilor, dar și moștenirea pe care a lăsat-o această cetate urmașilor săi în istorie. Cu siguranță, acestea au fost ridicate la un alt nivel și, astfel, putându-se perfecționa și oferi garanția unor societăți mai sigure și care să garanteze siguranța și buna conviețuire a oamenilor ce alcătuiesc diferitele popoare și care s-au înscris într-un fel sau altul în paginile istoriei.

Bibliografie orientativă:

- Francois Chamoux, *Civilizația elenistică*, Editura Meridiane, București 1985;
 Gheorghe-Vlad Nistor, *Program postuniversitar de conversie profesională – Cultură și civilizație în lumea antică*, 2005;
 H. C. Matei, *Enciclopedia antichității*, Ed. Meronia, 1995;
 Imanuel Geiss, *Istoria lumii*, Editura Allfa, 2012;
 Mihai Gramatopol, *Civilizația elenistică*, Editura Orientul latin, 2000;
 Z. Petre, *Cetatea greacă*, Editura Nemira, 2000.

¹¹ Francois CHAMOUX, *Civilizația greacă în epocile arhaică și clasică*, traducere în limba română Mihai Gramatopol, Editura Meridiane, București, 1985, pp. 85-90.

¹² *Ibidem*, p. 91.

¹³ *Ibidem*, pp. 92-93.